

Türkiye’de ve Finlandiya’da Hizmet Öncesi Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programlarındaki Öğretmenlik Uygulamalarının Karşılaştırılması¹

Alper AYTAÇ², Kemal Oğuz ER³

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de ve Finlandiya’da hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulamalarının karşılaştırılmasıdır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmada “yatay karşılaştırma” tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye ve Finlandiya’daki sınıf öğretmeni yetiştirme sistemiyle ilgili veriler genel olarak ülkelerin başta üniversiteler olmak üzere resmi kurumlarından elde edilmiştir. Finlandiya’da Oulu Üniversitesi, Türkiye’de ise Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı’nın internet sitelerinde yer alan bilgiler veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Bu kaynaklardan toplanan veriler ise, araştırmanın alt amaçlarına göre kategorize edilmiştir. Araştırma sonucunda, hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarındaki öğretmenlik uygulamaları kapsamında bulunan derslerin amaçları, temel özellikleri, kredi miktarları ve program içerisindeki yüzdelerinde çeşitli benzerlik ve farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlik uygulamaları kapsamında Türkiye’de üç ders bulunurken, Finlandiya’da dört ders bulunmaktadır. Türkiye’de öğretmenlik uygulamalarının hepsi devlet okullarında gerçekleştirilmektedir. Finlandiya’da ise öğretmenlik uygulamalarının üçü fakülte bünyesindeki uygulama okulunda gerçekleştirilirken, biri de devlet okullarında gerçekleştirilmektedir. Öğretmenlik uygulamalarının kredilerine bakıldığında, Türkiye’de 21 AKTS iken, Finlandiya’da 25 AKTS olduğu görülmüştür. Öğretmenlik uygulamalarının öğretmen yetiştirme programları içindeki yüzdelerine bakıldığında, bu yüzdenin Türkiye’de % 9 iken, Finlandiya’da % 8 olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, öğretmenlik uygulamalarının genel işleyişinde ise benzerlikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda birtakım öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Öğretmenlik uygulaması,
Karşılaştırma,
Türkiye,
Finlandiya

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 23.11.2017

Kabul Tarihi:25.02.2018

E-Yayın Tarihi:11.07.2018

¹ Bu çalışma 11-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında Pamukkale Üniversitesi’nde düzenlenen 4. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Balıkesir Üniversitesi Eğitim Bilimleri ABD Doktora Öğrencisi, M.E.B. Sınıf Öğretmeni, alperaytac10@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5087-8482>

³ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, keoguzer@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6098-2067>

A Comparison of Teaching Practices in Pre-service Classroom Teacher Training Programs in Turkey and Finland

Abstract

This study aims to compare the teaching practices in pre-service classroom teacher training programs in Turkey and Finland. Document analysis, a qualitative research method was used in the study. The data was analyzed using content analysis. "Horizontal comparison" is also used in the study. In this regard, the data regarding the teaching practices in classroom teacher training programs in Turkey and Finland was generally obtained from the government agencies of the countries, particularly, the universities. The data sources were Oulu University in Finland and the webpage of the Council of Higher Education. The data were categorized according to the sub-aims of the study. The results indicated various similarities and differences between the aims, basic characteristics, credits, and the percentages of the courses offered within the scope of the teaching practices in the teacher training programs of both countries. Regarding teaching practices, there are three courses in the program in Turkey, while there are four courses in the program in Finland. All of the teaching practices in Turkey is done within state schools. In Finland, on the other hand, three of the teaching practice courses are done within the practice school of the university, and one is completed in state schools. Considering the credits of the teaching practice courses, it is 21 Ects in Turkey and 25 Ects in Finland. Considering the percentage of the teaching practice courses in the entire program, this percentage is found to be 9% for Turkey, while it is found to be 8% for Finland. The results also indicated several similarities in the process of the teaching practice courses. Some suggestions were made based on these results.

Keywords

Teaching practice,
Comparison,
Turkey,
Finland

Article Info

Received: 11.23.2017

Accepted: 02.25.2018

Online Published: 07.11.2018

Giriş

Toplum, bireylerin oluşturduğu bir bütünü ifade etmektedir. Her toplumun, içinde yaşayan bireylerde bulunmasını istediği birtakım özellikler vardır. Günümüz bilgi toplumunun amacı bilgiyi üreten, işleyen, sorgulayan, analitik düşünen bireyler yetiştirmektir. Yani nitelikli insan yetiştirmek, bir hedef haline gelmiştir. Nitelikli insan yetiştirme de nitelikli bir eğitim sistemiyle doğrudan ilişkilidir. Eğitimin en önemli unsuru ise; öğrenciye öğrenme yaşantısında yol gösteren, öğrenmeyi öğreten, öğretmendir. Öğrenme-öğretme ortamında öğrenciyle etkileşim halinde olan öğretmenin, öğrenciye ve derse olan tutumu, alan bilgisi, genel kültür seviyesi ve deneyimi eğitimin kalitesini büyük ölçüde etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında, öğretmen yetiştirme programlarının önemi daha iyi anlaşılmaktadır (Durkheim, 2016; Gutek, 2006; Kavcar, 2002).

Öğretmen yetiştirme programları, temelde üç alana öğretmen hazırlamaktadır: Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim. İlköğretim kısmını, sınıf öğretmenliği ve branş öğretmenliği olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Nitekim 2012 yılındaki son eğitim sistemi uygulamasıyla birlikte, ilkökul-ortaokul ayrımı tekrar uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda sınıf öğretmenlerinin sorumluluk alanı 1. sınıftan 4. sınıfa kadar olan ilkökul kısmıyla sınırlandırılmış ve 5. sınıflar ortaokul düzeyine çekilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012). Sınıf öğretmenlerinin sorumluluğu altındaki öğrencilerin yaşlarına bakıldığında, birçok becerinin temelini atıldığı, çeşitli kritik dönemlerin yer aldığı somut işlemler dönemine denk geldiği görülmektedir. Bu bakımdan nitelikli sınıf öğretmeni yetiştirmenin önemi ortaya çıkmaktadır. Nitelikli öğretmen yetiştirmenin ise öğretmen yetiştirme programlarının içeriğine ve işleyişine bağlı olduğunu söylemek mümkündür.

Öğretmen yetiştirme programlarının içeriğine bakıldığında alan bilgisi, genel kültür ve meslek bilgisi olmak üzere üç ana dala ayrıldığı görülmektedir. Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı dikkate alınacak olursa sözelimi; Eğitim Bilimine Giriş, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Ölçme ve Değerlendirme, Sınıf Yönetimi, Okul Deneyimi, Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II, Rehberlik, Özel Eğitim, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi gibi dersler meslek bilgisi dersleri kapsamındadır. Felsefe, Sosyoloji, Türkçe: Sözlü Anlatım, Türkçe: Yazılı Anlatım, Atatürk İlke ve İnkıpları, Bilgisayar gibi dersler genel kültür dersleri kapsamındadır. Türkçe Öğretimi, İlkokuma Yazma Öğretimi, Matematik Öğretimi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi,

Fen ve Teknoloji Öğretimi, Müzik Öğretimi, Uygarlık Tarihi, Türk Kültür ve Tarihi gibi dersler de alan bilgisi dersleri kapsamında yer almaktadır (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 2007). Bu derslere bakıldığında teorik ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu derslerle öğretmenliğin pedagojik kısmı kuramsal temelde yapılandırılmaktadır. Bu temelin sağlanması için de kuramın uygulamaya somutlaştırılması gerekmektedir. Bu da öğretmenlik uygulamalarıyla mümkündür (Darling- Humond, 2003; Zeichner, 2002).

Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programı kapsamında öğretmenlik uygulamaları Okul Deneyimi, Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II derslerinden oluşmaktadır. Okul Deneyimi dersi kapsamında öğretmen adayları ilkokullarda sınıf gözlemleri yapıp notlar tutmakta, gerçek sınıf atmosferine ilişkin izlenimler oluşturmaktadırlar. Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II derslerinde ise öğretmen adayları, aldıkları kuramsal temelli derslerdeki bilgilerini ve Okul Deneyimi dersinde aldıkları izlenimlerini uygulamaya koyma fırsatı bulmaktadırlar (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 1998; 2007).

Türkiye’de öğretmenlik uygulamalarına ilişkin yapılan birçok araştırma (Aşlamacı, 2016; Aytacı, 2010; Azar, 2003; Çepni ve Aydın, 2015; Gökmen, 2015; Gülşen ve Gündüz, 2016; Koç ve Yıldız, 2012; Kudu, Özbek ve Bindak, 2006; Nayır ve Çınkır, 2014; Parker, 2008; Sağ, 2008; Sağ, 2014; Sağlam ve Sağlam, 2004; Şahin, Erdoğan, Aktürk, 2007; Taşdere, 2014) bulunmaktadır. Bu çalışmalarda öğretmenlik uygulamalarına ilişkin genel değerlendirmeler, uygulamalara katılan tarafların süreç hakkındaki algı ve beklentileri, yaşanan birtakım aksaklık ve sorunlar yer almaktadır. Araştırmalarda ortaya konulan sorunların başında koordinasyon eksikliği gelmektedir. Söz konusu koordinasyon sorununun ise öğretmen adayı, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni arasında yaşandığı görülmektedir. Bu iletişim kopukluğundan olumsuz şekilde etkilenen öğretmen adayı, öğretmenlik uygulamalarından gerekli verimi alamamaktadır. Nitekim yine yapılan araştırmalarda öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarından beklentilerinin başında uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmenlerinin kendilerine gerekli rehberliği sağlamaları gelmektedir. Öte yandan öğretmenlik uygulamalarının öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkilediği de çeşitli araştırma bulguları arasında yer almaktadır. Yabancı alanyazında (Atjonen, 2012; Buhagiar, 2013; Endeley, 2014; Koerner, Rust ve Baumgartner, 2002; Maskit ve Orland-Barak, 2015; Meegan, Dunning, Belton ve Woods, 2013; Talvitie, Peltokallio ve Mannisto, 2000) da benzer araştırma konu ve sonuçlarının olduğunu söylemek mümkündür. Alanyazında yapılan tüm bu araştırma sonuçlarından yola çıkılarak öğretmenlik uygulamalarının, öğretmen yetiştirme programlarının önemli bir aşamasını oluşturduğu söylenebilir. Ayrıca bu araştırmaların bulgularından yararlanılarak öğretmenlik uygulamalarının daha nitelikli hale getirilmesine dönük çalışmalar yapılabilir, modeller oluşturulabilir. Nitekim Böcük’ün (2014) yapmış olduğu çalışmada okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersine yönelik bir model önerisi geliştirilmiştir. Ne var ki, Türkiye’deki öğretmenlik uygulamalarının geliştirilmesine dönük olarak yapılmış olan çalışma bulgularından yola çıkmak yeterli olmayabilir. Bunun yanı sıra farklı ülkelerdeki öğretmen yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulamalarına bakılarak, farklı bakış açıları oluşturulabilir. Ayrıca alanyazın incelendiğinde bir araştırma (Uygun, Ergen ve Öztürk, 2011) haricinde öğretmenlik uygulamalarının karşılaştırmalı olarak incelendiği araştırmalara rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra, Finlandiya’nın ele alındığı karşılaştırmalı eğitim araştırmalarına (Chong ve Graham, 2016; Kosunen ve Carrasco, 2016; Er ve Atıcı, 2016; Erbilgin ve Boz, 2013; Erdoğan ve Gök, 2011; Mete, 2013; Soh, 2013; Tanrıverdi ve Apak, 2010; Yıldız, 2015) bakıldığında, bu araştırmalarda öğretmenlik uygulamalarını temele alan karşılaştırmaların yapılmadığı görülmektedir. Bu yönüyle bu araştırmanın ilgili alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma kapsamında karşılaştırılacak ülke olarak Finlandiya’nın seçilmesinin nedeni; 2000 yılından beri yapılan PISA uygulamalarında başarısını istikrarlı bir şekilde sürdüren bir ülke olmasıdır (OECD, 2003; 2004; 2007; 2010; 2014; 2016). Bunun yanı sıra, belki de en önemli neden Finlandiya’nın bu başarısının öncelikli olarak öğretmen faktöründen kaynaklanıyor olmasıdır. Alanyazındaki çeşitli araştırmalarda da (Bakioğlu ve Yıldız, 2013; Eraslan, 2009; Hazır, 2015; Kansanen, 2003; Simola, 2005) Finlandiya eğitim sisteminin bu seviyede olmasında öğretmen faktörünün önemli olduğu belirtilmiştir. Nitekim Finlandiya eğitim sistemi hakkında yazılan rapor (Çalışma Ziyareti Raporu, 2010)

incelendiğinde de öğretmen eğitimine ne kadar çok önem verildiği açıkça görülmektedir. Özellikle sınıf öğretmeni yetiştirme konusuna ayrı bir önem verildiğini söylemek mümkündür.

Bu bağlamda bu araştırmanın amacı Türkiye’de ve Finlandiya’da hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulamalarının karşılaştırılmasıdır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır: Türkiye’de ve Finlandiya’da ;

1. Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının temel özellikleri nelerdir?
2. Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin temel özellikleri nelerdir?
3. Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin amaçları nelerdir?
4. Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin eğitim faaliyetleri (işleyiş) nelerdir?
5. Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin program içerisindeki ağırlıkları nedir?

Yöntem

Nitel araştırma ile desenlenen bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması kararlaştırılan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı kaynakların analizini içermektedir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Karşılaştırma araştırmalarında yatay ve dikey olmak üzere iki tür yaklaşım vardır. Dikey yaklaşımda tarihsel süreç içerisindeki değişimler ele alınmaktadır. Yatay yaklaşımda ise aynı döneme denk gelen durumlar karşılaştırılarak farklılıklar ortaya çıkartılmaya çalışılır (Türkoğlu, 1998). Bu araştırma kapsamında da, Türkiye’de ve Finlandiya’da uygulanmakta olan sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulamaları karşılaştırıldığı için, yatay yaklaşım kullanılmıştır. Bu kapsamda, Türkiye ve Finlandiya’daki sınıf öğretmeni yetiştirme sistemiyle ilgili veriler genel olarak ülkelerin başta üniversiteler olmak üzere resmi kurumlarından elde edilmiştir. Finlandiya’da Oulu Üniversitesi (University of Oulu, 2016a, 2016b, 2016c, 2016d, 2016e, 2016f), Türkiye’de ise Yükseköğretim Kurulu’nun (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 1998; 2007) internet sitelerinde yer alan bilgiler veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Bu kaynaklardan toplanan veriler ise, araştırmanın alt amaçlarına göre kategorize edilmiştir. Bu kapsamda öncelikli olarak iki ülkenin sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının genel anlamda özelliklerine ilişkin veriler bir kategoride toplanmıştır. Bundan sonra ise öğretmenlik uygulaması derslerinin temel özellikleri, amaçları, genel işleyişi ve program içerisindeki durumları ile ilgili veriler ayrı ayrı kategorileri oluşturmuştur. Karşılaştırmalar yapılırken de veriler tablolar halinde sunulmuştur. Bunun yanı sıra yabancı kaynaklardan verilerin tercüme edilmesi aşamasında birçok defa okunmuş ve kontrolü yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma, alt amaçlarına göre sınıflanarak sunulmuştur. Bu bağlamda beş tane alt bölüm bulunmaktadır.

Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının temel özellikleri

Tablo 1. Türkiye’de ve Finlandiya’da hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının temel özellikleri

	Türkiye	Finlandiya
Süre	4 yıl	3 + 2 yıl
Seviye	Lisans	Lisans + Yüksek lisans
	Türkiye	Finlandiya
Kredi (AKTS)	240	180 + 120
Öğrenim Yeri	Eğitim Fakültesi	Eğitim Fakültesi

Tablo 1’de Türkiye’de ve Finlandiya’daki hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının çeşitli yönlerden karşılaştırılması görülmektedir. Tabloya bakıldığında öncelikli olarak

programların süreleri görülmektedir. Buna göre hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının süresi Türkiye’de 4 yıl iken, Finlandiya’da ise 5 yıl olduğu görülmektedir. Tabloda ikinci olarak sunulan veriye bakıldığında, Türkiye’de 4 yıl olan sürenin seviyesinin lisans düzeyinde, Finlandiya’da 5 yıl olan sürenin 3 yılının lisans, 2 yılının ise yüksek lisans düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Tabloda sunulan üçüncü veride ise ders kredileri yer almaktadır. Buna göre, hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programı Türkiye’de 240 AKTS iken, Finlandiya’da lisansta 180, yüksek lisansta 120 olmak üzere toplam 300 AKTS olduğu görülmektedir. Tabloda son olarak ise öğrenim yerleri yer almaktadır. Buna göre her iki ülkede de sınıf öğretmeni yetiştirme faaliyeti eğitim fakülteleri bünyesinde gerçekleştirilmektedir.

Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin temel özellikleri

Tablo 2. Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin temel özellikleri

	Türkiye	Finlandiya
	Okul Deneyimi / 6 AKTS / Lisans / Devlet ilkokulu	Okul Uygulamalarına Hazırlık / 2 AKTS / Lisans / Uygulama okulu
Dersler /kredi	Öğretmenlik Uygulaması-1 / 7 AKTS / Lisans / Devlet ilkokulu	Okul Uygulaması-1 / 6 AKTS / Lisans / Uygulama okulu
/düzey /yer	Öğretmenlik Uygulaması-2 / 8 AKTS / Lisans / Devlet ilkokulu	Tematik Uygulama / 6 AKTS / Yüksek Lisans / Devlet ilkokulu
		Okul Uygulaması-2 / 11 AKTS / Yüksek Lisans / Uygulama okulu
AKTS Toplamı	21 AKTS	25 AKTS

Tablo 2’de Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin temel özellikleri görülmektedir. Tabloya bakıldığında derslerin isimleri ve kredileri (AKTS) görülmektedir. Türkiye’de üç, Finlandiya’da ise dört tane ders olduğu görülmektedir. Türkiye’deki derslerin üçü de lisans düzeyindeyken, Finlandiya’daki derslerin iki tanesi lisans, diğer iki tanesi ise yüksek lisans düzeyindedir. Ders kredilerine bakıldığında ise öğretmenlik uygulaması derslerinin Türkiye’de toplamda 21 AKTS iken, Finlandiya’da 25 AKTS olduğu anlaşılmaktadır. Derslerin işleniş yerlerine bakıldığında, Türkiye’de üç dersin de herhangi bir devlet ilkokulunda yapıldığı görülmektedir. Buna karşın Finlandiya’da derslerin yoğunlukla fakülteye ait uygulama okulunda yapıldığı görülmektedir.

Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin amaçları

Tablo 3’e bakıldığında Türkiye’deki Okul Deneyimi dersi kapsamında öğretmen adaylarının, okulun örgütsel yapısı ve genel işleyişi hakkında bilgi sahibi olup, sınıf atmosferini soluyup hem öğrencileri hem de öğretmenleri gözlemleyip öğretmenlik mesleğini çeşitli yönlerden tanımlarının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Finlandiya’daki Okul Uygulamalarına Hazırlık dersinde de benzer amaçlar görülmekle birlikte, öğretmen adaylarının sınıf içi faaliyetlerine dönük ve programın içeriğine aşina olmalarına nispeten daha fazla önem verildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin amaçları

	Türkiye	Finlandiya
Ders Adı	Okul Deneyimi	Okul Uygulamalarına Hazırlık
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none"> Okulun örgütsel yapısını tanıma Genel işleyişi gözlemleme Okul evraklarını tanıma Sınıf ortamını gözlemleme Öğretmenliği tanıma 	<ul style="list-style-type: none"> Sınıf içi faaliyetleri izleme Öğretmenlik algısı oluşturma Sınıf içi faaliyetleri değerlendirme Programın içerik ve önemini kavrama
Ders Adı	Öğretmenlik Uygulaması I / Öğretmenlik Uygulaması II	Okul Uygulaması-1 / Tematik Uygulama / Okul Uygulaması -2
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none"> Değişik sınıflarda öğretmenlik deneyimi Ders programını anlayabilme Ders kitaplarını değerlendirebilme Ölçme ve değerlendirme yapabilme Bilgi ve deneyim paylaşımı içinde olma 	<ul style="list-style-type: none"> Öğretim üzerine bakış açısı geliştirme Farklı sınıf düzeylerinde öğretim Pedagojide sorumluluğun önemi anlama Hesap verilebilirlik Programa göre öğretimi planlamak Araştırma tabanlı yaklaşımlarla öğretim yapma İlgi alanında uzmanlaşma Profesyonelleşme Öz değerlendirme Öğrenme materyalleri geliştirme ve uygulama

Tablo 3'te ikinci olarak, Türkiye'deki iki tane öğretmenlik uygulaması dersi ve Finlandiya'da bu derslere karşılık gelen derslerin amaçları verilmiştir. Bu dersler, benzer özellikleri dikkate alınarak beraber verilmiş ve amaçları özetlenmiştir. Türkiye'deki öğretmenlik uygulaması dersleri kapsamında öğretmen adaylarının, ders programlarını anlayabilmeleri, bu doğrultuda ders kapsamında çeşitli faaliyetler düzenleyip, bunları gerçek sınıf ortamında çeşitli sınıf düzeylerinde uygulayabilmeleri amaçlanmaktadır. Finlandiya'daki derslerde de benzer amaçlar olmakla birlikte, öğretmen adaylarının kendi alanlarında profesyonelleşmelerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Yani öğretmenlerin araştırma temelli bir yapıya sahip olmaları hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin pedagojik bilgi düzeylerine önem verilmekte, bu doğrultuda mesleki sorumluluk bilinci oluşturulması amaçlanmaktadır.

Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin eğitim faaliyetleri

Tablo 4. Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin genel işleyişi

	Türkiye	Finlandiya
İşleyiş	<ul style="list-style-type: none"> Danışman görev ve sorumlulukları Danışman atanması Tanıtım Planlamanın yapılması Etkinliklerin gerçekleştirilmesi Seminer toplantıları Öğrenci kontrolü Değerlendirme 	<ul style="list-style-type: none"> Danışmanlık ilkeleri Danışman atanması Tanıtım Planlamanın yapılması Etkinliklerin gerçekleştirilmesi Seminer toplantıları Öğrenci kontrolü Değerlendirme

Tablo 4'de hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin genel işleyişi sunulmuştur. Tabloya bakıldığında, her iki ülkedeki öğretmenlik uygulamalarının genel işleyişinin birbirine benzer olduğu görülmektedir. Öğretmenlik uygulamalarında öncelikle danışmanların görev ve sorumlulukları belirlenir. Bunu, süreçte yer alacak olan danışmanların belirlenmesi izler. Danışmanlar, sorumlulukları altındaki öğretmen adaylarına süreci tanıtırlar. Bundan sonraki aşamada ise sürecin planlanması ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi yer alır. Süreç içerisinde yer alan taraflar, öğrenme etkinliklerinin değerlendirildiği ve seminer adı verilen toplantılar düzenlenir.

Danışmanlar, öğretmen adaylarının çalışmalarını zaman zaman denetleyip, gerekli dönütler verirler. Süreç sonunda ise danışmanlar, öğrencilerin performanslarına ve uygulama dosyalarına bakarak bir değerlendirmede bulunurlar.

Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin program içerisindeki ağırlıkları

Tablo 5. Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin program içerisindeki ağırlıkları

	Türkiye	Finlandiya
Okul Uygulama AKTS	21	25
Toplam AKTS	240	300
Öğretim Programı İçindeki Yüzdesi	%9	%8

Tablo 5'te hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin program içerisindeki ağırlıkları sunulmuştur. Tabloya bakıldığında, Türkiye'de sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin 21 AKTS olduğu görülmektedir. Buna karşın, Finlandiya'daki öğretmenlik uygulaması derslerinin ise 25 AKTS olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlik uygulaması derslerinin yüzdelere bakıldığında ise, Türkiye'de %9, Finlandiya'da ise % 8 olduğu görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programları Türkiye'de 4 yıl lisans düzeyinde tasarlanmışken, Finlandiya'da ise 3 senesi lisans ve 2 senesi yüksek lisans olmak üzere toplam 5 yıl olarak tasarlanmıştır. Bunun yanı sıra, hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programları Türkiye'de 240 AKTS iken, Finlandiya'da 300 AKTS kredidir. Finlandiya'daki bu 300 AKTS kredinin 180 AKTS kadarı lisans iken, 120 AKTS kadarı ise yüksek lisans düzeyindedir. Bu verilerden yola çıkılarak, yüksek lisans eğitimi göz önüne alınacak olursa, Finlandiya'da donanımlı sınıf öğretmenlerinin yetiştirilmesinin bir amaç olarak ele alındığı söylenebilir. Bu noktadan hareketle de Finlandiya'da temel eğitimde niteliğe büyük önem verildiği sonucuna varılabilir.

Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında Türkiye'de üç öğretmenlik uygulaması dersi bulunurken, Finlandiya'da dört öğretmenlik uygulaması dersi bulunmaktadır. Finlandiya'daki dört uygulama dersinin ikisi lisans düzeyinde, diğer ikisi de yüksek lisans düzeyindedir. Finlandiya'daki öğretmenlik uygulaması derslerinin biri devlet ilkokulunda, diğer üçü ise eğitim fakültesi bünyesindeki uygulama okulunda gerçekleştirilmektedir. Buna karşın Türkiye'deki öğretmenlik uygulaması derslerinin üçü de devlet ilkokulunda gerçekleştirilmektedir. Bu verilerden yola çıkılarak, Finlandiya'da fakülte-uygulama okulu işbirliğinin daha sağlıklı yürütülebildiği ve bu sayede öğretmen adayı için daha profesyonel bir uygulama ortamı yaratma çabasının olduğu söylenebilir.

Türkiye'nin ve Finlandiya'nın hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerinin amaçlarına bakıldığında çeşitli benzerlikler bulunmaktadır. Bunların arasında; gözlem yapma, çeşitli sınıf düzeylerinde uygulama yapma, ders programlarını anlayabilme, ders veya etkinlik planı yapma, değerlendirme yapma gibi etkinlikler yer almaktadır. Bununla birlikte birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Finlandiya'daki öğretmenlik uygulamalarında öğretmen adaylarının, kendi alanlarında uzmanlaşmaları, araştırma temelli bir öğretmenlik becerisine sahip olabilmeleri amaçlanmaktadır. Bu veriden yola çıkılarak, bu farklılığın, Finlandiya'da sınıf öğretmeni yetiştirme programının temel amacıyla örtüştüğü söylenebilir.

Türkiye ve Finlandiya'nın hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması derslerin eğitim faaliyetlerine veya genel işleyişlerine bakıldığında benzerlikler bulunmaktadır. Her iki ülkedeki öğretmenlik uygulaması faaliyetleri; danışman görev ve sorumlulukları, danışman atanması, tanıtım, planlamanın yapılması, etkinliklerin gerçekleştirilmesi, seminer toplantıları, öğrenci kontrolü, değerlendirme şeklinde çeşitli başlıklarla özetlenebilir. Bununla birlikte Finlandiya'da öğretmen adaylarının gelişiminin izlenmesi ve sürecin şekillenmesi ile değerlendirmelerin yapılması noktasında uygulama okulundaki danışman öğretmenin daha belirleyici

olduğu söylenebilir. Bunun sebebi de, eğitim fakültesi bünyesindeki uygulama okulu yapılması olabilir.

Hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması dersleri Türkiye’de 21 AKTS iken, Finlandiya’da 25 AKTS kredidir. Bunun yanı sıra Türkiye’de öğretmenlik uygulaması dersleri tüm programın yüzde 9’unu oluştururken, Finlandiya’da ise yüzde 8’ini oluşturmaktadır. Türkiye’de ve Finlandiya’daki öğretmenlik uygulaması derslerinin kredi miktarları ve programın içindeki yüzdelerindeki farklılık dikkati çekmekle birlikte, bu sayı ve oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Finlandiya’nın PISA’daki başarısı da göz önüne alındığında, öğretmen yetiştirmede öğretmenlik uygulamaları boyutunda önemli olanın nicelikten ziyade nitelik olduğu söylenebilir.

Hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede kuram ve uygulama bütünlüğünün sağlanmasında öğretmenlik uygulamalarının önemli olduğu bir gerçektir. Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulamaları sayesinde edinmiş oldukları kuramsal bilgileri gerçek sınıf ortamında gözlemleyip uygulama imkânı bulmaktadırlar. Bu bakımdan bu uygulama sürecinin nitelikli bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlik uygulamalarında önemli noktalardan biri uygulamada yer alacak olan tarafların uyum ve koordinasyonudur. Türkiye’de yapılan araştırmalar, fakülte ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullar arasında koordinasyon eksikliği olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan bu koordinasyonun sağlıklı bir şekilde sağlanabilmesi için Finlandiya’da olduğu gibi Türkiye’de de fakültelerde uygulama okulları oluşturulabilir. Fakülte sayısı ve öğretmen adayı sayısındaki fazlalık sebebiyle bu uygulama okulu fikri zor gibi gözükse bile en azından sınıf öğretmeni adayları için uygulama okullarının sadece ilkökul kısımları oluşturulabilir. Uygulama okulları sayesinde fakültedeki öğretim elemanı ile uygulama okulundaki danışman öğretmen arasında daha sıkı bir iletişim ve işbirliği sağlanabilir. Ayrıca öğretmen adayları için daha zengin bir uygulama ortamı yaratılabilir. Üstelik böyle bir ortamda öğretmen adayının sürece uyumu daha kolay sağlanabilir. Bu da öğretmen adayının hazırbulunuşluk düzeyini arttırarak motivasyonunu üst seviyeye çıkarmasına yardımcı olabilir.

Kaynakça

- Aşlamacı, İ. (2016). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri (İnönü Üniversitesi örneği). *Uluslararası Sosyal Bilimler Araştırmalar Dergisi*, 9, 43, 1361-1376.
- Atjonen, P. (2012). Student teachers' outlooks upon the ethics of their mentors during teaching practice. *Scandinavian Journal of Education*, 56(1), 39-53, DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/00313831.2011.567395>
- Aytaç, A. (2010). Öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında uygulama öğretim elemanlığının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Azar, A. (2003). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşlerinin yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 180-194.
- Bakioğlu, A. ve Yıldız, A. (2013). Finlandiya’nın PISA başarısına etki eden faktörler bağlamında Türkiye’nin durumu. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 38, 37-53.
- Böçük, İ.Z.Ö. (2014). Eğitim fakültelerindeki okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin bir model önerisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Buhagiar, M. A. (2013). Mathematics student teachers' views on tutor feedback during teaching practice. *European Journal of Teacher Education*, 36 (1), 55-67.
- Chong, P. V. ve Graham, L. J. (2016). Discourses, decisions, designs: ‘special’ education policy-making in New South Wales, Scotland, Finland and Malaysia, *A Journal of Comparative and International Education*, 47 (4), 598-615, DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/03057925.2016.1262244>
- Çalışma Ziyareti Raporu. (2010). Finlandiya’da eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemi.
- Çepni, O. ve Aydın F. (2015). Coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 285-304
- Darling-Hammond, L. (2003). Keeping good teachers: Why it matters, ehat leaders can do? *Educational Leadership*, 60, 6-13
- Durkheim, E. (2016). *Eğitim ve sosyoloji*. (P. Ergenekon, Ç.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Endeley, M. N. (2014). Teaching practice in Cameroon: the effectiveness of the University of Buea model and implications for quality, *Australian Journal of Teacher Education*, 39(11), DOI: <http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2014v39n11.9>

- Er, K. O. ve Atıcı S. (2016). Finlandiya ve Türkiye kimya dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 10 (1), 238-259.
- Eraslan, A. (2009). Finlandiya'nın PISA'daki başarısının nedenleri: Türkiye için alınacak dersler. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 238-248.
- Erbilgin E. ve Boz B. (2013). Matematik öğretmeni yetiştirme programlarımızın Finlandiya, Japonya ve Singapur programları ile karşılaştırması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı (1)*, 156-170.
- Erdoğan, T. ve Gök B. (2011). Türkiye, Finlandiya ve İrlanda ana dili öğretim programlarının karşılaştırılması, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 1-19.
- Gökmen, Ö. F. (2015). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 96-115.
- Gutok, G. L. (2001). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar*. (N. Kale, Ç.) Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Gülşen, C. ve Gündüz, H. Ç. (2016). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ve öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşleri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (3), 1077-1092.
- Hazır, O. (2015). Öğretmen etkililiği: Finlandiya modeli. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 25 (1), 3-24.
- Kansanen, P. (2003). Teacher education in Finland: current models and new developments, in: B. Moon, L. Vlăsceanu, & C. Barrows (Eds) Institutional approaches to teacher education within higher education in Europe: current models and new developments (Bucharest, Unesco-Cepes). Erişim adresi: 85-108. <http://www.helsinki.fi/~pkansane/Cepes.pdf>
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35, 1-2.
- Koç, C. ve Yıldız, H. (2012). Öğretmenlik uygulamasının yansıtıcıları: Günlükler. *Eğitim ve Bilim*, 164, 221-236.
- Koerner, M., Rust, O.C. ve Baumgartner, F. (2002). Exploring roles in student teaching placements, *Teacher Education Quarterly*, 29 (2), 35-58.
- Kosunen, S. ve Carrasco, A. (2016). Parental preferences in school choice: comparing reputational hierarchies of schools in Chile and Finland, *A Journal of Comparative and International Education, A Journal of Comparative and International Education*, 46 (2), 172-193.
- Kudu, M., Özbek, R. ve Bindak, R. (2006). Okul deneyimi-I uygulamasına ilişkin öğrenci algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (15), 99-109.
- Maskit D. ve Orland-Barak, L. (2015). University-school partnerships: student teachers' evaluations across nine partnerships in Israel. *Journal of Education for Teaching*, 41 (3), 285-306. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/02607476.2015.1046265>
- Meegan, S., Dunning, C., Belton, S. ve Woods, C. (2013). Teaching practice: University supervisors' experiences and perceptions of a cooperating physical education teacher education programme, *European Physical Education Review*, 19 (2), 199-214. DOI: <https://doi.org/10.1177/1356336X12473521>
- Mete, Y. A. (2013). Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ve Finlandiya'da öğretmen yetiştirme ve atama politikaları. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (12), 859-878.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). 12 yıllık zorunlu eğitim: Sorular-cevaplar.
- Nayır F. ve Çinkır, Ş. (2014). Uygulama öğretmenleri, yöneticileri ve pedagojik formasyon öğrencilerinin okullarda öğretmenlik uygulamasında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4 (7), 71-86.
- Paker, T. (2008). Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanının yönlendirmesiyle ilgili karşılaştıkları sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 132-139.
- OECD. (2003). Programme for International Student Assessment (2000 Results). Erişim adresi: <http://www.oecd.org/edu/school/programmeforinternationalstudentassessmentpisa/33690591.pdf>
- OECD. (2004). Programme for International Student Assessment (2003 Results). Erişim adresi: <http://www.oecd.org/education/school/programmeforinternationalstudentassessmentpisa/34002216.pdf>
- OECD. (2007). Programme for International Student Assessment (2006 Results). Erişim adresi: <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/39725224.pdf>
- OECD. (2010). Programme for International Student Assessment (2009 Results). Erişim adresi: <https://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/46619703.pdf>

- OECD. (2014). Programme for International Student Assessment (2012 Results). Erişim adresi: <https://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>
- OECD. (2016). Programme for International Student Assessment (2015 Results). Erişim adresi: <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf>
- Sağ, R. (2008). The expectations of student teachers about cooperating teachers, supervisors and practice schools. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 32, 117-132.
- Sağ, R. (2014). The course of pre-service teachers' expectations in school practices and the factors affecting their expectations. *Creativi Education*, 5, 353-371.
- Sağlam, A. Ç. ve Sağlam, M. (2004). Öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerinin yürütülmesinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 305, 18-25.
- Simola, H. (2005). The Finnish miracle of PISA: historical and sociological remarks on teaching and teacher education, *Comparative Education*, 41(4), 455-470.
- Soh, K. (2013). Finland and Singapore in PISA 2009: similarities and differences in achievements and school management, *A Journal of Comparative and International Education*, 44:3, 455-471, DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/03057925.2013.787286>
- Şahin, İ., Erdoğan A. ve Aktürk, A. O. (2007). Öğretmen adaylarının okul uygulamalarından doyumlarını yordayıcı faktörler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 509-517.
- Talvitie, U., Peltokallio, L. ve Mannisto P. (2000). Student teachers' views about their relationships with university supervisors, cooperating teachers and peer student teachers, *Scandinavian Journal of Education Research*, 44 (1), 79-88. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/713696662>
- Tanrıverdi, B. ve Apak, Ö. (2010). Türkiye, Finlandiya ve İrlanda ilköğretim programlarının medya okuryazarlığı eğitim açısından karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(2), 1153-1213.
- Taşdere, A. (2014). Sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Turkish Studies*, 9 (2), 1477-1497.
- Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı eğitim dünya ülkelerinden örneklerle*. Adana: Baki Kitabevi.
- University of Oulu. (2016a). Degree Programme in Primary Teacher Education Course Structure Diagram 2015-2016 (3 years, 180 ECTS Credits). Erişim adresi: http://www oulu.fi/sites/default/files/ects-files/Course_Structure_Diagram_BA%28Ed%29_Primary_teacher_education_2015-2016_0.pdf
- University of Oulu. (2016b). Orientation to Work at School. Erişim adresi: <https://weboodi oulu.fi/oodi/opintjakstied.jsp?Kieli=6&Tunniste=410072P-03&html=1>
- University of Oulu. (2016c). School Experience: Bachelor's Level. Erişim adresi: <https://weboodi oulu.fi/oodi/opintjakstied.jsp?Kieli=6&Tunniste=407032A&html=1>
- University of Oulu. (2016d). Degree Programme in Primary Teacher Education Course Structure Diagram 2015-2016 (2 years, 120 ECTS Credits). Erişim adresi: http://www oulu.fi/sites/default/files/ects-files/Course_Structure_Diagram_MA%28Ed%29_Primary_teacher_education_2015-2016_2.pdf
- University of Oulu. (2016e). Theme-based Practice. Erişim adresi: <https://weboodi oulu.fi/oodi/opintjakstied.jsp?Kieli=6&Tunniste=408021S&html=1>
- University of Oulu. (2016f). School Experience: Masters Level. Erişim adresi: <https://weboodi oulu.fi/oodi/opintjakstied.jsp?Kieli=6&Tunniste=408020S&html=1>
- Uygun, S., Ergen, G. ve Öztürk, İ., H. (2011). Türkiye, Almanya ve Fransa'da öğretmen eğitimi programlarında uygulama eğitiminin karşılaştırılması. *İlköğretim Online Dergisi*, 10(2), 389-405.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, D. (2015). Türkiye, Kore, Finlandiya ana dili dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 40, 89-110.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (1998). Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi. Erişim adresi: <http://www.yok.gov.tr/web/guest/yayinlarimiz>
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (2007). Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayını. Erişim adresi: <http://www.yok.gov.tr/web/guest/yayinlarimiz>
- Zeichner, K. (2002). Beyond traditional structures of student teaching. *Teacher Education Quarterly*, 29, 59-64.